

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Анотація. Статтю присвячено вивченню еволюції та сучасного стану територіального устрою й системи місцевого самоврядування Республіки Польща. Здійснено комплексний критичний аналіз компетенції місцевого самоврядування на гмінному, повітовому та воеводському рівнях.

Ключові слова: територіальний устрій, місцеве самоврядування, компетенція, Республіка Польща.

Аннотация. Статья посвящена изучению эволюции и современного состояния террито-риального устройства и системы местного самоуправления Республики Польша. Осуществлен комплексный критический анализ компетенции органов местного самоуправления на гминном, уездном и воеводском уровнях.

Ключевые слова: территориальное устройство, местное самоуправление, компетенция, Республика Польша.

Summary. The thesis is devoted to studying the evolution and modern status of the territorial structure and local self-governance system of the Republic of Poland. An integrated critical analysis of the competence of the local self-governance at gmina, povit, and vovodship levels was carried out.

Key words: territorial structure, local self-governance, competence, Republic of Poland.

Постановка проблеми. Успішне проведення реформи місцевого самоврядування в Україні неможливе без вивчення багатого досвіду (і позитивного, і негативного) комунальних (муніципальних) реформ зарубіжних країн. За даних умов особливої актуальності набуває дослідження державно-правових основ територіального устрою і територіального самоврядування, а також історичного досвіду муніципальної реформи Республіки Польща – країни, що мала багато спільного з Україною як у далекому минулому, так і в епоху існування соціалістичного табору.

На сучасному етапі розвитку Україна та Польща також мають низку спільних рис: геополітичне становище, чисельність населення, державно-правові характеристики. Останні свідчать, що Польща і Україна є майже аналогічними за формою правління, державним устроєм і політичним режимом, проте Польща на сьогодні випереджає Україну за рівнем соціально-економічного розвитку й темпами здійснення демократичних перетворень, про успішність яких свідчить не лише внутрішня політична стабільність, зростання добробуту населення, але й посилення позицій Польщі на міжнародній арені. Республіка Польща однією з перших східноєвропейських країн була

прийнята до Ради Європи та Європейського Союзу [3].

Тому як досягнення, так і помилки польських реформаторів варті уваги українських дослідників та практиків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам реформування адміністративно-територіального устрою та системи місцевого самоврядування Республіки Польща у вітчизняній літературі було присвячено чимало робіт істориків, політологів, соціологів, юристів та інших державознавців.

Слід відзначити співпрацю польських (М. Кулеша, З. Долецький, Я. Гонцяж, Л. Колярьсько-Бобинська та інші) та українських вчених (Н. Гнидюк, О. Куленкова, В. Гуменюк) і випуск спільних робіт українською мовою [8]. Так, у монографії «Механізми координації європейської політики: практика країн-членів та країн-кандидатів» [4] система організації влади в Польщі розглядається польським дослідником Я. Гонцяжем з точки зору розвитку механізмів координації європейської політики, А. Новак-Фар та Н. Гнидюк розглядають поняття публічної адміністрації в *acquis communautaire* тощо. Цікавий досвід узагальнення проблеми реформування органів влади, здійснений групою польських дослідників [7]. В. Малиновським зроблено спробу узагальнити польський досвід

проведення адміністративно-територіальної реформи [2], а у статті Н. Нижник та В. Олуйка розкрито деякі положення польської конституції 1997 року [5]. Питання організації влади в Республіці Польщі висвітлені також у публікаціях М. Лахижі [1], М. Марчука [3], П. Парипи [6] та інших.

Мета статті – аналіз особливостей реформування системи місцевого самоврядування в Республіці Польща в контексті вимог сьогодення.

Виклад основного матеріалу.

Інтелектуальна підготовка до майбутньої адміністративної реформи розпочалася ще в соціалістичній Польщі. На початку 80-х рр. ХХ століття з власної ініціативи там уже працювали групи експертів під керівництвом професорів Єжи Рерульського, пізніше одного із засновників Фундації розвитку місцевої демократії, та Міхала Кулеші (університети Лодзі та Варшави), які досліджували проблеми місцевої демократії, а в Кракові діяв «Центр самоуправлінських ініціатив». Причому ні комуністичну владу, ні пізніше і «Солідарність» проблематика самоврядування фактично не цікавила. Експерти, започаткувавши дискусію, спромоглись виробити концепцію відновлення самоуправління у гмінах, і це дозволило вже на початку 90-х рр. ХХ століття урядові Мазовецького зробити перші кроки в реформуванні на гмінному рівні.

Відправний пункт та основні засади для розробки нової формули просторового планування можна знайти в Конституції Польщі та в Законі «Про місцеве самоврядування в Польщі». Модель просторового планування була визначена Законом «Про трьохрівневий територіальний устрій держави», ухвалений 24 липня 1998 року. Згідно з цим законом були створені округи (повіти) та 16 воєводств. Нові воєводства стали суб'єктами регіонального планування [12, с.235].

Ідея проведення реформи ґрунтувалася на декількох аргументах. Найбільш сильний аргумент походив від впевненості у тому, що сильні регіони можуть збільшити конкурентоспроможність польської економіки і одночасно сприятимуть збільшенню ефективності державного управління. Говорилося про те, що багато повноважень не можуть ефективно виконуватися ні центральним урядом, а ні слабкими і малими адміністративними регіонами, які безпосередньо підпорядковані центральному уряду. Зазначалося, що такі функції, як розбудова інституцій, підтримка академічних та наукових досліджень, просування, прямі партнерські стосунки з інвесторами, розбудова інфраструктури тощо, можуть виконуватися лише дійсно сильною і компетентною регіональною владою. Відповідно цієї логіки повіт був потрібен для заповнення вакууму між великим регіоном та малим муніципалітетом і виявилось що він є ефективним агентом по наданню послуг, які не можуть ефективно виконуватися на місцевому рівні.

Після політичних суперечок було досягнуто угоди про надання повітам наступних характеристик:

Повіт – це повністю самоврядна одиниця, із своїми власними завданнями і відповідальністю, сконцентрованими у сфері громадських послуг та місцевої адміністрації.

Повіт надає лише ті послуги, які не можуть бути забезпечені на місцевому рівні. Серед найбільш важливих – місцеві (не муніципальні) дороги і громадський транспорт; середня освіта, спеціальні та артистичні школи; бібліотеки, культурні заклади; спортивні споруди і споруди для відпочинку; охорона здоров'я (загальні лікарні); послуги по працевлаштуванню, боротьба з безробіттям, громадські роботи; захист споживачів; соціальна допомога, захист інвалідів.

Повіт надає такі адміністративні послуги: дозволи на будівництво, управління водоканалом; контроль над використанням природних ресурсів; інспекція навколишнього середовища і санітарна інспекція; реєстрація транспортних засобів, видання посвідчень водія.

Повіт координує п'ять основних контрольних функцій, які виконуються іншими службами, проте підпорядковані голові адміністрації повіту, а саме, поліцію; пожежну службу; санітарно-епідеміологічну інспекцію; ветеринарну інспекцію та інспекцію екологічного нагляду.

Ланка воєводств була спланована по-іншому:

На регіональному рівні співіснують самоврядування і державна адміністрація. Регіональна рада (сеймик), яка обирається прямим пропорційним голосуванням, представляє регіональний уряд. Вона обирає виконавчого голову (маршалка), який представляє воєводство. Прем'єр-міністр призначає урядового представника (воєводу), який пильнує інтереси держави на регіональному рівні.

Органи регіонального самоврядування несуть відповідальність за всі питання, пов'язані із регіональним розвитком, особливо що стосується його довгострокової стратегії. Урядовий представник здійснює контроль над законністю рішень, які приймаються територіальними урядами всіх трьох ланок, головує над всіма працівниками державної адміністрації і також є першою інстанцією для апеляцій з адміністративних питань.

Між цими структурами не існує жодного підпорядкування – кожна з них має виконувати свої завдання, які не перетинаються.

Системні питання не мали значення під час політичних дебатів. Тому порівняно з первинними пропозиціями компетенції та відповідальності воєвод були зміцнені за рахунок послаблення позицій маршалків. Однак це не віддалило кінцеві рішення від початкової концепції регіонального уряду [10].

Кордони нових територіальних одиниць стали найважливішою і найбільш складною політичною проблемою. Фактично географічна структура нових одиниць затьмарила набагато важливішу проблему самої конституційної системи органів влади в країні. Слід пам'ятати, що реформа призвела до відміни більшості адміністративних регіонів, що стало причиною деградації регіональних столиць,

політичних та адміністративних еліт, знищення зв'язків між діловими і політичними структурами тощо. Протидія різкому зменшенню кількості воєводств на 37 одиниць була жорстокою не тільки на регіональному рівні, але й на центральному, де її підтримували політики національного масштабу, які були пов'язані з тими регіонами, які мали бути скасовані.

Найбільш раціональна пропозиція містила створення 12-13 воєводств. Вона базувалась на тому принципі, що регіон може бути створений тільки за умови існування достатньо великої столиці із значною кількістю інституцій, інтелектуальним і професійним потенціалом, де органи влади зможуть оперувати на міжнародній арені. У Польщі є 9 таких міст – Варшава, Краків, Вроцлав, Познань, Лодзь, Катовіце з околицями, Щецин, агломерація Гданськ-Гдиня-Сопот та Люблін. 3 регіони слід створити додатково для заповнення вакууму на Сході (Ольштин, Бялосток, Жешув), а 13-те воєводство у центрі країни може мати 2 столиці – Бигощ і Торунь [10].

Ця радикальна та розумна пропозиція була оскаржена деякими колами. Проміжна концепція із 25-ма воєводствами була запропонована коаліцією декількох більших міст. Було спроектовано, опубліковано і обговорено декілька карт, деякі з котрих включали в себе штучно створені групи регіонів та їх кордони.

Врешті-решт, після тривалого та іноді парадоксального законотворчого процесу, було створено 16 адміністративних регіонів. Це рішення було дуже прогресивним порівняно із старою системою, проте було кроком назад від початкового проекту 12-13 регіонів. Три регіони є занадто слабкими для того щоб відповідати критеріям сформульованим у принципах реформи – Светокшиське (столиця Кілче), Любуське (із 2-ма столицями – Зелена Гура і Гожув) та Опольське (Ополе).

Політичні та соціальні наслідки реформи системи воєводств були настільки великими, що її автори вирішили, що не слід збільшувати напругу через централізоване планування кордонів повітів. У результаті цього повіті були створені майже всюди, де існувала хоч якісь для цього підстави. Це призвело до створення 308 «сільських» повітів і 65 «міських» повітів.

Повіт виконує від власного імені й під власну відповідальність передбачені законами публічні завдання. Його самостійність підлягає судовому захисту. Містом на правах повіту є поселення, що налічує понад 100 000 жителів. Повіт має охоплювати по можливості однорідну за поселенською, просторовою структурою та за громадськими економічними зв'язками територію. Він виконує публічні завдання, що за своїм характером виходять за межі компетенції гмін, у таких сферах: народна освіта, санітарно-просвітня робота й охорона здоров'я, соціальна допомога, сімейна політика, допомога інвалідам, громадський транспорт і дороги, культура.

Мешканці повіту приймають рішення загальним голосуванням у ході повітових виборів і референдумів чи через органи повіту, якими є повітові ради та правління повіту.

До повноважень ради повіту належать видання актів місцевого права, формування та відкликання повітового правління. Повітове правління є виконавчим органом повіту. До його складу входять: староста як голова правління, його заступник і трое-п'ятеро членів правління. Правління повіту виконує рішення повітової ради та завдання повіту, передбачені положеннями закону. Нагляд за діяльністю повіту здійснюють голова Ради міністрів і воєвода, а у сфері фінансових питань – регіональна рахункова палата.

Гміна – це дуже стара назва, яку ми знаходимо в багатьох європейських мовах, хоча, залежно від тієї чи іншої країни, акцентується той чи інший аспект поняття. Поняття гміни містить три основні аспекти: 1) гміна як територія – це основна одиниця територіального поділу країни, 2) гміна як населення – це самокероване місцеве співтовариство; 3) гміна як установа, де кожен громадянин може вирішувати свої питання.

Від 1 січня 1999 року в Польщі функціонує трирівнева структура місцевого самоврядування: гмінне, повітове та воєводське (рис. 1). В результаті цього було утворено 2 478 гмін, 373 повіти (серед них – 65 міст на правах повітів). На регіональному рівні після реформи залишилося 16 воєводств замість колишніх 49, і нині пересічне воєводство нараховує приблизно 2,4 млн. жителів та має територію приблизно в 19 500 кв. км.

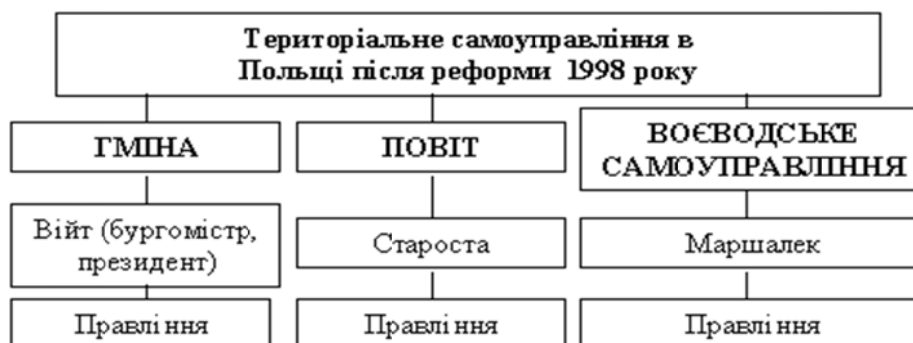

Рис. 1. Трирівнева структура місцевого самоврядування в Польщі

Громадяни Польщі з 1999 року отримали також можливість кожні чотири роки на загальних виборах обирати владу всіх трьох рівнів самоврядування, причому на рівні гмін це стосується і виконавчого органу [6].

Питанням функціонування органів місцевого самоврядування присвячена VI глава Конституції Республіки Польща, яка містить статті 163 (визначення завдань органів місцевого самоврядування), 164 (гміна як головна одиниця місцевого самоврядування), 165 (органи місцевого самоврядування як юридичні особи), 166 (поділ компетенції між державними органами та органами місцевого самоврядування), 167 (прибутки органів місцевого самоврядування), 168 (право одиниць місцевого самоврядування на встановлення локальних податків та зборів), 169 (виконавчі установи органів місцевого самоврядування), 170 (місцеві референдуми), 171 (порядок нагляду з боку уряду за діяльністю органів місцевого самоврядування), 172 (право одиниць місцевого самоврядування на об'єднання та міжнародне співробітництво).

Головними законодавчими актами, які регулюють діяльність органів місцевого самоврядування країни, є Закон Республіки Польща від 8 березня 1990 р. про самоврядування гміни, Закон Республіки Польща від 5 червня 1998 р. про самоврядування повіту та Закон Республіки Польща від 5 червня 1998 р. про самоврядування воєводства.

Будову кожної з трьох ланок територіального самоврядування визначають відповідні закони про базовий територіальний поділ. Установчими органами ці закони називають: гмінні ради (міські), ради повіту і воєводський сеймик. Ці органи обираються на чотирирічний термін; дострокове припинення їх повноважень можливе шляхом референдуму. Ради (сеймики) складаються з депутатів, обраних відповідно до чисельності даної громади.

Установчі органи діють колегіально в рамках сесій, що скликаються не рідше, ніж один раз на квартал. Всередині установчих органів діють в якості допоміжних органів постійні і дорадчі комісії, завданням яких є представлення своєї точки зору всій раді (сеймикові). Окремий характер має ревізійна комісія, основне завдання якої полягає в наданні висновків до установчого органу щодо виконання бюджету гміни і в справі висловлення довіри чи недовіри правлінню. Крім цього, ревізійна комісія може виконувати й інші контрольні функції, поставлені установчим органом.

Самоврядною адміністративно-територіальною одиницею найнижчого рівня відповідно до ст. 164 Конституції Республіки Польща є гміна. Гміна може бути сільською (така, що не має на своєму терені міста), місько-сільською (до складу такої гміни входить місто та декілька сіл) та міською (гміна, що міститься в адміністративних кордонах міста або т. зв. гміна зі статусом міста).

До питань, які входять до компетенції гмін, у відповідності до статті 7 Закону Республіки Польща від 8 березня 1990 р. про самоврядування гміни належать справи:

господарювання нерухомим майном, охорони середовища та водного господарства;

гмінних доріг, вулиць, мостів, площ та організації дорожнього руху;

водопроводів та водопостачання, каналізації, усунування та очищення комунальних відходів, утримання чистоти та порядку, а також санітарних засобів, смітників та знешкодження комунальних відходів, постачання електроенергії, тепла та газу;

місцевого публічного транспорту;

охорони здоров'я;

суспільної допомоги та її інфраструктури;

гмінного житлового будівництва;

публічної освіти;

культури, у тому числі гмінних бібліотек та інших культурних установ, а також охорони пам'яток історії та культури;

ринків та ринкових приміщень;

озеленення території;

гмінних кладовищ;

публічного порядку та безпеки громадян, а також протипожежної та протиповеневої охорони, зокрема утримання та обладнання гмінного протиповеневого складу;

утримання гмінних об'єктів та установ публічного використання та адміністративних об'єктів;

родинної політики, у тому числі забезпечення медичної, соціальної та правової опіки над вагітними;

підтримки та поширення ідей самоврядування;

промоції гміни;

співпраці з неурядовими організаціями;

співпраці з локальними та регіональними громадами інших держав.

Мешканці гміни приймають рішення шляхом участі у загальному голосуванні (вибори або місцевий референдум) чи за посередництвом ради гміни, яка обирається у загальних та безпосередніх виборах на термін 4 років.

Виконавчу владу у гміні здійснює війт (у сільських гмінах), бурмістр (у місько-сільських гмінах) або президент (у великих міських гмінах), які обираються у безпосередніх виборах.

Міста на правах повіту є одночасно гмінами – у таких випадках кордони повіту чітко відповідають кордонам гміни. З існуючих станом на сьогодні у Польщі 2478 гмін 1589 є сільськими, 582 – місько-сільськими та 307 міськими (65 гмін є одночасно міськими повітами).

Гміна може створювати у своєму складі менші територіальні відділи з власними владами, наприклад солецтво, на чолі з обраним мешканцями села солтисом.

Важливим механізмом регулювання діяльності місцевого самоврядування є референдум, який уособлює контроль населення за владою гміни. В

ході референдуму розв'язуються найважливіші питання місцевого значення, наприклад, приймаються рішення щодо оподаткування громадян, відкликання ради гміни до закінчення терміну скликання тощо. Особливо актуальним він є для малих гмін і місцевостей. Процедура референдуму полягає в зборі протягом 60 днів 10 % підписів громадян, яких достатньо для того, щоб вважати референдум таким, що відбувся. Заява стосовно рішення, ухваленого шляхом референдуму, подається на розгляд до ради гміни, яка на її підставі має зробити власний висновок. Відхилення радою гміни заяви про референдум може бути оскарженим у суді. Дуже серйозні наслідки для місцевої влади має референдум, в якому беруть участь 30 % населення гміни, а якщо рішення щодо керівництва гміни приймається одногосно, то члени ради йдуть у відставку і обирається новий склад органів місцевого самоврядування [9].

Повіт є самоврядною адміністративно-територіальною одиницею другого рівня, яка входить до складу воєводства і формується з декількох сусідніх гмін.

У відповідності до статті 4 Закону Республіки Польща від 5 червня 1998 р. про самоврядування повіту повіт виконує публічні завдання, які виходять поза рамки компетенції гмін, у наступних справах:

- публічної освіти (школи, які перевищують рівень гімназій);
- охорони здоров'я (повітові лікарні);
- транспорту на території повіту (зокрема, участь у фінансуванні місцевих автобусних ліній);
- опіки над дорогами повітового рівня;
- геодезії, картографії та земельного кадастру;
- господарювання нерухомим майном;
- утримання повітових об'єктів та установ публічного використання та адміністративних об'єктів;
- культури та охорони пам'яток;
- фізичної культури та туризму;
- охорони навколишнього середовища;
- водного господарства;
- сільського господарства, лісництва та рибацтва на внутрішніх водоймах;
- публічного порядку та безпеки громадян;
- протиповеневої охорони;
- охорони прав споживача;
- протидії безробіттю та активізації локального ринку праці;
- соціальної допомоги;
- надання підтримки інвалідам;
- родинної політики;
- видачі дозволів на працевлаштування іноземців;
- реєстрації транспортних засобів та видачі водійських прав;
- подолання наслідків стихійних лих та організації допомоги на повітовому рівні;
- оборони;
- промоції повіту;
- співпраці з неурядовими організаціями.

Пункт 6 статті 4 згаданого Закону передбачає, що завдання повіту не можуть порушувати сфери діяльності гміни. Водночас, на підставі пункту 5 статті 4 повіти на внесок заінтересованої гміни можуть передавати їй свої повноваження на окреслених в окремій угоді умовах.

Стаття 5 у свою чергу передбачає, що повіт може укладати з органами державної адміністрації та органами місцевого самоврядування воєводства угоди щодо виконання окреслених публічних завдань.

Законодавчі та контрольні владні повноваження в повіті має рада повіту, яка обирається на загальних і безпосередніх виборах на термін 4 роки.

Виконавчим органом повіту є староство. Його очолює староста повіту, який обирається радою повіту.

Станом на сьогодні існує два види повітів: земський повіт, тобто декілька сусідніх між собою гмін (314 одиниць) та міський повіт (65 одиниць). Фактично всі найбільші міста Польщі, у тому числі столиця країни Варшава, є міськими повітами. У міському повіті відповідні владні повноваження мають міська рада та президент міста (у містах з чисельністю населення понад 100 тис. осіб) або бурмістр (у містах з чисельністю населення до 100 тис. осіб).

Воєводство є одиницею адміністративного поділу найвищого ступеня, яке складається з повітів.

Згідно зі статтею 14 Закону Республіки Польща від 5 червня 1998 р. про самоврядування воєводства, органи місцевого самоврядування воєводства виконують завдання у сфері:

- публічної освіти (у тому числі вищих навчальних закладів);
- охорони здоров'я;
- культури та охорони пам'яток;
- соціальної допомоги;
- родинної політики;
- модернізації сільськогосподарських теренів;
- просторового планування;
- охорони навколишнього середовища;
- водного господарства та боротьби з повеннями;
- громадського транспорту та публічних шляхів сполучення;
- фізичної культури та туризму;
- охорони прав споживачів;
- публічної безпеки;
- оборони;
- протидії безробіттю та активізації локального ринку праці.

Стаття 4 Закону встановлює, що сфера діяльності воєводства не порушує самостійності повіту та гміни, а органи місцевого самоврядування воєводства не є органами контролю чи нагляду над органами місцевого самоврядування гміни чи повіту.

Самоврядування у воєводстві здійснює сеймик воєводства, який обирається у загальних та безпосередніх виборах на термін 4 років.

Виконавчим органом сеймику є Правління воєводства. Його очолює Маршалок воєводства, який обирається сеймиком. Маршалок здійснює свою владу за допомогою підпорядкованого йому Відомства маршалка. Контроль законності дій органів місцевого самоврядування з боку державної адміністрації здійснює воєвода, якого призначає Прем'єр-міністр Республіки Польща. У своїй діяльності воєводи підпорядковані Міністерству внутрішніх справ та адміністрації Республіки Польща. Функції державної адміністрації на місцях виконують підпорядковані воєводам Відомства воєводи.

У випадку порушення органами місцевого самоврядування діючого у країні права та інших визначених законами випадках воєвода має право розпустити орган місцевого самоврядування та призначити нові вибори. У такому випадку на території згаданого органу впроваджується правління тимчасово призначеного воєводою комісара.

Адміністративна реформа в Польщі чітко поділила функції громадської влади між трьома головними сегментами адміністративного устрою держави:

локальне самоуправління (в міських і сільських гмінах, а також у повітах), яке є відповідальним за задоволення потреб місцевої громади;

регіональне самоуправління (у воєводствах), яке є відповідальним за політику розвитку регіону;

уряд і урядові адміністрації (центральна і територіальна), які несуть відповідальність за загальнодержавні справи, за дотримання чинного законодавства, а також здійснюють контроль у цій сфері [10].

Адміністративна реформа спричинилась до великої кількості секторних реформ, в т.ч. в поліції, пожежній службі, освіті, системі соціальної допомоги, які в результаті були децентралізовані. Для реалізації реформи 1998 року було впроваджено кільканадцять базових законів, поміж яких були Закон про державні фінанси та Закон про державну службу. Окрім цього було новелізовано понад 200 законів. У 2000 році також був прийнятий Закон про підтримку регіонального розвитку, який суттєво збільшив фінансовий потенціал воєводств.

Але найголовніше досягнення цієї реформи – це скорочення чисельності не лише державних службовців, а й кількості депутатів у представ-

ницьких органах влади. Так, до складу воєводських рад зараз входять у середньому 35 депутатів, на нижчих рівнях ця кількість ще менша.

У 2008 році Міністерством внутрішніх справ і адміністрації Республіки Польща був опрацьований новий проект «Стратегії реформи державного управління на 2008-2015 роки», який повинен завершити адміністративну реформу в Польщі. Даний проект передбачає зміну законодавства про статус міст, про воєвод та їхні повноваження, а також черговий перерозподіл повноважень між урядовими і самоврядними органами влади. Окрім цього, прийняте рішення щодо продовження реформи управління державними коштами шляхом подальшої децентралізації, згідно з якою більшість фінансових рішень буде прийматись територіальним самоврядуванням [11].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Впродовж останніх двадцяти років в Польщі була здійснена велика реформа територіального поділу держави, впроваджений триступеневий поділ: гміна – повіт – воєводство. Це означало впорядкування державної організації та її адаптацію до нових умов.

По-друге, були ґрунтовно реорганізовані структури і умови управління: замість централизованної, вертикальної та розпорошеної системи, опертої на бюрократію, була запроваджена децентралізована, територіально консолідована та оперта на політичну відповідальність система виборчих влад (самоврядування).

По-третє, був завершений процес децентралізації влади, який полягав у передачі до територіального самоврядування публічно-правної відповідальності, а також повноважень у багатьох ділянках суспільного життя, які до того часу контролювались безпосередньо урядом і органами виконавчої влади.

Реформа в адміністративній сфері значно наблизилась Польщу до сучасних стандартів управління держав-членів Європейського Союзу, обумовила можливість більш інформованого та адекватного формулювання державної політики, більш координованого процесу прийняття рішень, що в цілому стало важливим фактором стрімкого просування Польщі на шляху євроінтеграції, а також може слугувати гарним прикладом для країн Центральної і Східної Європи, зокрема, для України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лахижа М.І. Теоретичні та правові аспекти модернізації цивільної служби в Польщі / М.І. Лахижа // Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2008. – Вип. 4 (23) – С. 45-52;
2. Малиновський В. Реформування територіальної організації влади Польщі: уроки для України / В. Малиновський // Вісник НАДУ. – 2007. – № 3. – С. 235-243.
3. Марчук М. І. Територіальний устрій та місцеве самоврядування Республіки Польща (1945-2000 рр.). Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.01. – теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень. – Харків, 2005. – 20 с.
4. Механізми координації європейської політики: практика країн-членів та країн-кандидатів / Н. Гнидюк (ред.), А. Новак-Фар, Я. Гонцяж, І. Родюк. – К. : Міленіум, 2003. – 384 с.

5. Нижник Н. Політична реформа в Україні – важливий крок до європейської інтеграції / Н. Нижник, В. Олуйко // Ефективність державного управління в контексті глобалізації та європейської інтеграції: матер. наук.-практ. конф. за міжнар. участю 29 травня 2003. – К, 2003. – С. 191-194.
6. Парипа П. «Саможонд» і самовряд / П. Парипа // Галичина. – 2011. – 17 листопада.
7. Реформа державної адміністрації. Основні поради. Доповідь групи, що працює над питанням реорганізації Державної Адміністрації Республіки Польща. – Варшава, 1992. – Вип.1. – К., 1992. – 18 с.
8. Самоврядування та територіальна організація в Польщі / Я. Гонцяж, Н. Гнидюк, О. Куленкова, В. Гуменюк; за заг ред. Я. Гонцяжа. – К. : Міленіум; Вид-во УАДУ, 2001. – 184 с.
9. Фролов О. Становлення та розвиток місцевого самоврядування в Польщі / О. Фролов // viche.info.
10. Хоруженко О. Досвід Угорщини та Польщі у впровадженні політики ефективного регіонального розвитку / О. Хоруженко // Sumupnews. – 2009. – 15 серпня.
11. Янків М. На місцевому рівні не важлива політика / М. Янків // ЗІК. – 2010. – 17 листопада.
12. Czaputowicz J. Nauka o państwie / pod red. nauk. Pawła Kaczorowskiego; [aut.] Jacek Czaputowicz [et al.]. – Warszawa : Szkoła Główna Handlowa, 2006. – 366 s.

Рецензенти: Шевчук О. В. – д.політ.н., доц.;
Сорока С. В. – к.політ.н.

© Шкіца І. М., 2012

Дата надходження статті до редколегії 24.11.2011 р.